

Studieoplæg til "Tesar om pædagogik og kristendom"

Udarbejdet af lærer Simon Kofoed Madsen

"Tesar om pædagogik og kristendom" findes på www.kpi.dk/projekter/teser-om-paedagogik-og-kristendom.aspx

Studieoplægget indeholder stof til fire samlinger:

1. Grundlag 1 (Intro samt tese 1.1 til 1.7) som omhandler et kristent livs- og menneskesyn. Herunder menneskets relation til Gud og mennesker imellem.

2. Grundlag 2 (Tese 1.8 til 1.10 samt 2 og 3) som omhandler det verdslige og åndelige regi. Herunder pædagogisk mandat og forholdet til samfundet.

3. Konsekvenser 1 (Tese 4) vedrører pædagogisk virksomhed på kristen grund. Herunder kærlighed, selvværd, opdragelse, undervisning, læring og forholdet til autoriteter.

4. Konsekvenser 2 (Tese 5) omhandler den kristne oplæring. Herunder dåben og troen. Oplæringens vilkår, mål, indhold, former og rum.

Studieoplægget henvender sig specielt til studerende og lærere med få års erfaring. Men det kan bruges af alle, som har interesse i skole og pædagogik. For at få det fulde udbytte af studieoplæggene forudsættes det, at man har læst de tilhørende afsnit i "Tesar om pædagogik og kristendom".

Grundlag 1

Læs intro samt tese 1.1 til 1.7 i "Tesar om ..."

- Drøft hvad det vil sige at mennesket har gudbilledlighed.
- Brug evt. et par minutter til hver især at skrive de ord/begreber ned, som I kommer I tanke om.
- Saml derefter alle ord/begreber (brug evt. en tavle eller et stykke karton så alle kan se).
- Kan I på nogen måde dele ordene/begreberne op i kategorier?

Case 1

I en praktikperiode eller i en af dine første år som lærer, møder du Jesper. Han er umiddelbart svær at holde af. Jesper har ikke haft de optimale opvækstbetingelser og laver sjældent sine lektier. Jesper er ofte ukoncentreret og noget af et legebarn. De andre i klassen ryster ofte overbærende på hovedet, når han alt for ofte er i gang med noget helt andet end resten af klassen.

- Drøft hvordan du vil reagere overfor Jesper og på reaktionen fra resten af klassen.

- Hvad indebærer det for lærerens accept af Jesper, at han ifølge et kristent livs- og menneskesyn er en unik skabning med identitet, selvopfattelse og legetime behov?

Jesper har pga. sine opvækstbetingelser svært ved at indgå i relationer med andre mennesker og især voksne, da en del af tilliden her er brudt.

- Hvordan får vi i skolen og undervisningen formidlet, at det enkelte menneske skal ses i relation til Gud?

Mennesket som en falden skabning har betydning for forholdet til Gud, men også i forholdet til andre mennesker. At mennesket er begrænset og ufuldkommet har betydning for den måde, man som mennesker ser hinanden på. Syndefaldet og mennesket, som bærer af synd fra fødslen, får ofte prædikatet "et negativt menneskesyn" af den gængse pædagogik. Overfor dette stilles tanken om mennesket som et nyt ubeskrevet blad. Altså fra fødslen ubetinget indeholdende det gode. Det onde, for ikke at sige synd, er noget, som dukker op senere i et menneskes liv. Dette betegnes ofte som det positive menneskesyn.

- Er der forskelle/ligheder på hvordan disse to menneskesyn grundlæggende vil stille sig overfor Jesper og hans situation i forhold til: tålmodighed, opmuntring, kærlighed, opgiveness, håb, nedgøren m.m.?

Læs tese 1.3 pkt. a-c. Mennesket er opretholdt af Gud. Giv derefter igen et svar på ovenstående spørgsmål.

Samfund og skole er bestandig under udvikling. Hvad der var relevant at lære for 50 år siden, er ikke i enhver henseende relevant i dag. Sådan ville det også være, hvis det var muligt tidsmæssigt at gå den anden vej.

Men hvorfor i det hele taget drive skole?

- Drøft hvad I mener drivkraften i skolen grundlæggende bør være.

Gud gav ifølge 1. Mos 1,27-30 mennesket fuldmagt til at udforske jorden. Deraf også at drive skole. I de senere år er konstruktivisme blevet et kendt ord i pædagogiske kredse (Niklas Luhmann, Jens Rasmussen). I konstruktivismen er individet i centrum. Fokus er rettet mod individet frem for fællesskabet, og deraf må indholdet i undervisningen rettes mod den enkeltes behov.

- Drøft på hvilke områder den mere individualiserede pædagogik har sin berettigelse, og på hvilke områder den ikke har set i forhold til kulturbefalingen.

Konstruktivismen sætter spørgsmålstejn ved metafortællingen. Dette gælder ikke kun den kristne fortælling men også mange andre -ismer, som er langt nyere (marxisme, socialisme, liberalisme osv.). Viden er ifølge konstruktivismen ikke endegyldige sandheder, men konstruktioner, som ændres efter menneskets behov.

- Overvej begrebet et fælles værdigrundlag udfra en konstruktivistisk tankegang.

- Overvej hvilke problemstillinger der kan opstå, alt efter om eleven sættes ind i fagets sammenhæng, eller faget sættes ind i elevens sammenhæng.
- Hvordan kunne et muligt kompromis lyde?

Grundlag 2

(Læs tese 1.8 til 1.10 samt 2 og 3 i "Tese om ...")

Et menneske gennemløber nogle livsfaser: barn - ung - voksen - ældre. Ethvert ældre menneske har været barn, og mange børn oplever at blive ældre.

- Overvej hvordan vi som skole kan være med til at styrke kendskabet til livsfaserne for barnet.

En stor del af det at drive skole er at oplære til ansvar. At kunne tage ansvar er bl.a. at kunne tage vare på sig selv. Det gælder lige fra at kunne binde sine sko til at kunne se nødvendigheden i at læse op til en prøve.

- Drøft begrebet ansvar.
- Brug evt. et par minutter til hver især at skrive de ord/begreber ned, som I kommer i tanke om.
- Saml derefter alle ord/begreber (brug evt. en tavle eller et stykke karton så alle kan se).
- Kan I på nogen måde dele ordene/begreberne op i kategorier (faglig, social, kulturel m.m.)?
- Skolen drives i samarbejde med hjemmet. Kan de ting, I har fundet frem til, deles op i følgende kategorier:

1. ansvar som skolen må tage sig af
2. ansvar som hjemmet må tage sig af
3. ansvar som må deles mellem hjem og skole?

- Hvilke omstændigheder omkring eleven kan være årsag til ændringer mellem ansvarsfordelingen mellem de tre kategorier?

Jo ældre barnet bliver, jo større ansvar er det i stand til at tage.

- Overvej på hvilke områder læreren har ubetinget ansvar og på hvilke områder, ansvaret må deles eller med fordel kan deles med barnet.

At tage en andens ansvar er at tage dennes værdighed, dvs. umyndiggøre personen. Samtidig skal man som lærer være sig bevidst, at man er den myndige part.

- Drøft hvordan man i Jespers tilfælde kan give ham ansvar i trygge rammer.

Den tyske filosof Theodor Adorno har sagt, at al opdragelses allerførste er at undgå at Auswichts gentager sig. Dette siges med baggrund i, at det som en gang er sket, kan ske igen.

- Drøft hvilken betydning det har for valg af pædagogik og undervisningens indhold på lang sigt?

Kulturbefalingen indbefatter både åndens og håndens arbejde. I Folkeskolens formålsparagraf står der, at opgaven er at fremme den enkelte elevs alsidige og personlige udvikling.

- Er skolen kun for de boglige elever?
- Gælder den enkelte elevs alsidige og personlige udvikling også det praktiske aspekt?
- Bør det praktiske aspekt have en højere eller lavere prioritet i undervisningen?

I en projekt-uge, hvor temaet er livet i en middelalderlandsby, ligger man mærke til, at Jesper er meget optaget af fremstilling af datidens våben i træ. De problemer omkring koncentration, som man slås med til daglig, er så godt som væk. Ved afslutningen af sidste dag i værkstedet er han ikke til at få derfra. Han vil være færdig med sit sværd. På det efterfølgende evaluerende lærermøde er Jesper på dagsordenen.

- Hvad gør man ved problemet Jesper?

Konsekvenser 1

(Læs tese 4 i "Teser om pædagogik og kristendom")

Case 2

Sofie er en pige i udskoling. Hun er køn og charmerende, men meget fikseret på egne behov. Hun bryder ind i samtaler og mangler forståelse for andres behov og følelser. Dette gør, at hun ofte kommer på kant med især de andre piger i klassen. Hun går ofte med bar mave, og blandt drengene er hun det helt store hit.

- Er der kompetencer, Sofie mangler?
- Hvordan vil du tackle Sofie?

I en kristendomstime har I om emnet "at elske sin næste som sig selv". Du kommer ind på, at vi som mennesker har pligt til at elske hinanden. Sofie mener, at hun især udmærker sig på dette område. De andre piger reagerer ved at hviske og komme med skæve smil. Det er ikke svært for dig at sætte dig ind i deres situation.

- Hvordan vil du reagere på dette?
- Har du i det hele taget pligt til at reagere på det? Begrund dit svar.

I næste kristendomstime har du planlagt at eleverne i grupper skal snakke om kærlighed til fjender ud fra Matthæus Evangeliet 5, 43-48.

Ved det efterfølgende plenum er især pigerne (undtagen Sofie) helt oppe at køre. De mener simpelthen ikke det kan passe, at man skal elske sine fjender. Deres frustration er mere rettet mod dig som lærerperson end mod selve teksten.

- Kan der være en naturlig grund til, at de reagerer sådan?
- Hvad vil du gøre ved det?

Efter denne time er Sofie blevet meget tilbageholdende, næsten på grænsen til det usynlige. Det bekommer dig egentlig vel, at du kan koncentrere dig om andet end hende. Men i en time, hvor

du læser Salme 139, 14, bryder hun grædende sammen og skynder sig ud af klassen.

- Hvad vil du gøre i den konkrete situation: Fortsætte undervisningen? Lede efter hende? Gå til skolelederen? Eller noget helt andet? Begrund dit svar.

Det viser sig, at Sofie er gået sin vej. Om aftenen ringer du til hjemmet. Du taler med hendes far og får i en skarp tone at vide, at du ikke skal bekymre dig om dette. I øvrigt er han noget harm over, at du kan finde på at drage disse emner ind i undervisningen. Han kalder det manipulation og truer med at få flyttet Sofie, hvis du ikke kommer på andre tanker. Du er selvfølgelig noget slukøret efter denne samtale og tager din undervisning op til revision.

- Vil du turde tage disse emner ind i undervisningen igen? Hvad taler imod? Hvad taler for?
- Hvad vil du gøre med "problemet" Sofie?
- Vil du følge farens anvisning om at blande dig uden om?
- Vil du forsøge at finde ud af, hvad der er i vejen?
Begrund dine svar.

En del af det kristne livs- og menneskesyn bygger på ansvar (i flg. 1.6.j.)

Jesper (fra case 1) har igen ikke lavet sine lektier og kommer uforberedt til time. Du føler efterhånden, at du mister din autoritet overfor ham. Men det er også åbenlyst, at han mangler selvstændighed og opbakning fra hjemmet.

- Hvilken konsekvens vil du give Jesper?

En anden elev i klassen, som ellers plejer at have styr på sine ting, har heller ikke lavet sine lektier.

- Overvej om konsekvensen for disse to skal være den samme, eller om der skal differentieres?

Konsekvenser 2

(Læs tese 5 i "Tesar om pædagogik og kristendom")

Din klasse på X-købing Folkeskole er en blanding af børn fra kristne og ikke-kristne hjem. En dag kommer en lille flok af de elever, som er fra kristne hjem, til dig med et ønske om, at der skal laves en regel på skolen, om at der ikke må bandes.

- Hvordan vil du forholde dig til dette forslag?

I klassen er der en tendens til, at nogle af de elever, som kommer fra kristne hjem og er meget bevidste om dette, undgår de elever, som kommer fra ikke-kristne hjem.

- Hvad vil du gøre ved dette? - tænk f.eks. situationen ind i både en 2. og en 7. klasse.

På et tidspunkt har du haft en kontrovers med Rasmus. Han havde stjålet fra en kammerat og havde meget svært ved at indrømme sin fejl. Du blev nødt til at gå hårdt til ham.

Nogle uger efter står I i en samtale om sommerfugle på pædagogisk værksted. Du har igen glemt at købe A4-blokke og tager derfor et par fra hylden og stopper i tasken. Rasmus er skarp. "Må du godt stjæle, bare fordi du er lærer?" spørger han. Du er klar over, at du har brændt fingrene.

- Hvad vil du svare Rasmus i denne situation?

Rasmus er tydeligt skuffet over dig og tager ikke til takke med en omgående forklaring.

- Hvad vil du gøre for at forsøge at genopbygge den gensidige tillid mellem jer?
- Drøft hvad det vil sige som kristen at være forbillede og opdrager?

I tese 5.4.c opremses en række mål for barnet og den unge.

- Hvor langt er du villig til at gå i undervisningen for at opnå disse mål?
- Du er personlig kristen og har kristendomskundskab i 4. klasse på en folkeskole. Hvordan vil du forholde dig, hvis en elev efter din spændende bibelske fortælling om David og Batseba kom og spurgte dig, om Gud også i dag kan tilgive os og hvordan man får Guds tilgivelse?
- Hvor går grænsen mellem undervisningen og forkyndelse (se også tese 5.6.e+f og hele tese 5.7)?
- Du har kristendomskundskab i 8. klasse på en kristen friskole. En gruppe elever har meget bevidst og voldsomt taget stilling *imod* kristendommen. De præger timerne meget med deres negative bemærkninger og vanskelige spørgsmål. Du fornemmer det nærmest som en åndelig kamp at have de to ugentlige kristendomstimer i den klasse. Hvordan vil du tackle situationen? Hvad vil du undervise i? Hvad vil du kommunikere til hjemmet? Hvor meget vil du inddrage kolleger og skoleleder i sagen? Synes du, man bør overveje at bortvise elever i denne situation?
- Tese 5.6 nævner seks grundlæggende former for kristen oplæring. Hvis det er rigtigt, at "deltagelse og indlevelse" er den mest basale og "forkyndelse" den mest specifikke, hvordan bør vi så prioritere oplæringen – og handler vi pt. efter denne norm i hjem, menighed og skole?
- Drøft forholdet mellem helliggørelse og opdragelse (tese 5.8).